

2/2010

KNIŽNÍ ZNAČKA

SPOLEK SBĚRATELŮ A PŘÁTEL EXLIBRIS

NAŠI LETOŠNÍ JUBILANTI II. část

ATELIÉR PLNÝ KRÁSY, POEZIE, RADOSTI I SMUTKU

(Osobní vyznání k 85. narozeninám Olgy Čechové)

Do ateliéru v Zelené ulici jsem chodíval rád. Vystoupal jsem pár pater až k půdě a vyčkal, až Olga (akademická malířka a grafička Olga Čechová) odstraní pojistný řetěz, odemkne dveře a s úsměvem, krásným úsměvem, mne uvede do ateliéru. Ty dveře jsou zabezpečeny, protože na půdě občas někdo nezvaný přespával - proto ten řetěz i zámek.

Olga v bílém plášti a bílých kalhotách připomíná lékařku, ale operovat se nebude, jen mě uvede k místu vyhrazenému pro hosty a zeptá se: „Co si dáš? Kávu, čaj?“ „Čaj. Víš, že mám rád čaj.“ „Tak se posaď a chvílku počkej, a sedni si tady naproti ke stolu.“ Nesedám si, musím se nejprve rozhlédnout, zvědavě okouknout, na čem právě pracuje, a bůhví pokolikáté zaznamenat, jak úzkostlivě má paní malířka seřazeny barevné tuše na policičce, jak vzorně je uklizený stůl, jak každý předmět, obrázek, starožitná sklenička má své určené místo... Olga donesla hrnečky čaje, postavila je na stůl, do vázy vložila přinesenou růži (rudou, Olga si ji zaslouží!), protože dnes jsem nezapomněl, a můžeme prožívat příjemné umělecké zážitky.

Nejprve prohlížíme nové kresby pro budoucí dětskou knihu (byla jich za ta léta dlouhá řada a samé báječné tituly), a já znovu žasnu, jak jsou nápadité, barevně veselé, kresběně jisté a lidsky upřímné. Každý námět je zpracován dvakrát, třikrát i vícekrát, až je autorka spokojená. Teprve v závěru vybere nejzdařilejší kresby a ostatní uloží do archivu. Ty kresby zachycující kočky, žabky i malé dívčí princezny, zvířátka všeho

Olga Čechová, X2, 1975

druhu v pohybu, tak jak ožila na jejích kresbách. A jsme u krásy, opravdové krásy, kterou obdivují nejen malí tvorečkové, ale i maminky či tatínkové, kteří z knížek svým drobečkům předčítají. Jindy prohlížíme kresby pro dospělé čtenáře (škoda, že jich nebylo více!!!) a pak cítíme, jak poezie slova harmonicky ladí s poezií kreseb

Olga Čechová, C4, 1994

Olgy Čechové, která se s autorem propojila na vlně obrazotvornosti i nálady. A ještě musíme přidat poezii, vlastní poezii autorky, která je tak intimní a čistá, tak důvěrná, jak jen může být poezie mimořádné ženy:

Plamínku – Kamínku
Letíš a padáš
Nahoru – Dolů
Mé tělo
v poloze horizontální
Nevím – Neznám...
Tvůj pohyb mne dráždí
Tvá ruka – Má dlani!

(Její básně doplněné o suché jehly vyšly v knize *Sladké jádro srdce*. Tato kniha se stala i základem celé ediční řady nesoucí stejné jméno).

Jsme u poezie. Slova jsou vždy obohacena o citlivé suché jehly prozrazující genialitu autorky. Nehledejme jen krásu, ale i tajemství, nehledejme líbivost, ale napětí, nehledejme čistou linku, ale dramatické členění

prostoru i lidského těla. Takové jsou suché jehly Olgy Čechové, bez rozdílu ve velikosti. Malé lístky jsou stejně poetické, myšlenkově bohaté a obsahově výmluvné jako rozměrné plotny zachycující člověka v dramatu světa i město či krajinu v prostoru času.

A jsme u drobné grafiky a exlibris – motivy tajemné, provedené právě touto technikou, nás přesvědčují o jejím talentu, zatímco barevné litografické lístky jsou více návratem k dětské ilustraci. Ještě tu máme dřevoryt, typický dřevoryt Olgy Čechové. Svérázný, dynamický, prozrazující její vnitřní napětí i potřebu osobitě upravit plochu dřevěné desky. A jsme u radosti: Olga je člověk, radující se z každého dne, který žije, z krásných listů, které vytvořila, z čisté přírody, z růže vonící právě na stole, raduje se z uměleckých úspěchů syna Ivana Kafky, raduje se z možnosti kreslit, rýpat do dřevěných špalíků i měděných desek. Má ráda svou práci i přátele, kteří jí přirostli k srdci (vždycky jsem k nim chtěl patřit).

Zůstává smutek. Podíváte-li se na zeď po pravé ruce, uvidíte fotografii manžela a umělce Čestmíra Kafky, který náhle odešel do světa ticha a míru. Trochu nostalgie vyčteme z jeho obličeje, oči jsou živé, laskavé a chtěly by se usmívat. Nemohou. Smutek zůstal, zůstal i v duši umělkyně, ale čas mnohé zahojil. Čas nejen hojí rány života, ale je neúprosný k lidem, kteří zůstávají, žijí a stárnou.

Čaj zmizel z hrníčků, prohlédli jsme vše nové, růže se trochu pootevřela a je čas odejít. Loučení, schody, ulice Zelená, vysoké topoly. Chtěl bych se zase někdy vrátit, třeba v dubnu, s novou rudou růží a popřát Olze k jejím krásným kulatinám hodně zdraví, chuti do života a laskavé přátele.

Karel Žižkovský

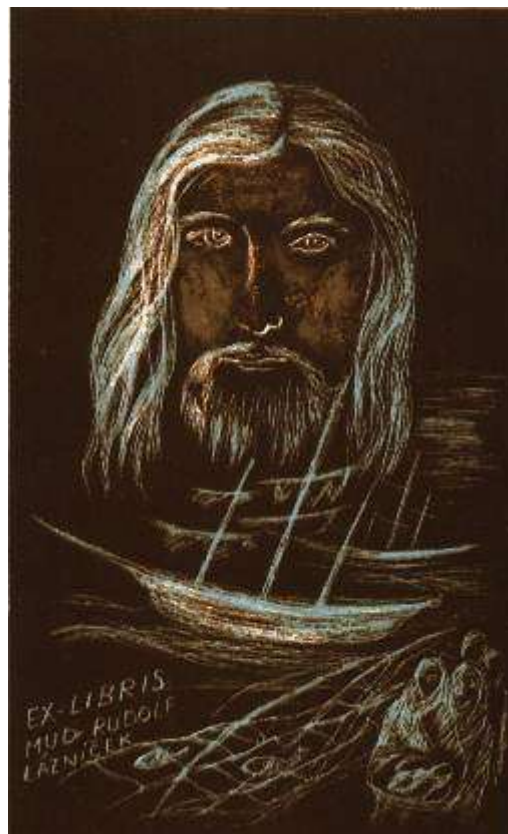
JUBILUJÍCÍ JAROSLAVA LÁZNIČKOVÁ-VELEBOVÁ

Jaroslava Lázníčková – Velebová se narodila 13. 5. 1955 v Nových Syrovicích. Žije a pracuje v Týně nad Vltavou. Vystudovala SUPŠ v Brně, obor grafika, u prof. Dalibora Chatrného. V roce 1980 absolvovala Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze v ateliéru prof. Zdeňka Sklenáře a prof. Jiřího Mikuly.

Především německými kunsthistoriky je řazena k vídeňské škole. Jaroslava Lázníčková-Velebová uspořádala řadu samostatných výstav a zúčastnila se bezpočtu kolektivních výstav jak doma tak i v zahraničí. Pravidelně se zúčastňuje kolektivní výstavy Vltavotýnské výtvarné dvorky, v letošním roce pořádaná již po šestnácté.

Ve své profesionální výtvarné činnosti se věnuje zejména volné a užitě grafice, kresbě, ilustraci, exlibris a malbě na hedvábí. Svě náměty čerpá často z přírody.

Marie Hanušová

Jaroslava Lázníčková, L3, 1999

KARLA RYVOLOVÁ Z POHLEDU SBĚRATELE A TISKAŘE

S grafikou Karly Ryvolové jsem se poprvé setkal na pořadu Lyry Pragensis Egypt'an Sinuhet, pro který vytvořila grafický lístek. Ten mě zaujal svou čistou kresbou bez příkras a strohým vyjádřením korespondujícím s představením. Tak jak se mezi sběrateli a výtvarníky stává, netrvalo dlouho a poznali jsme se osobně, i když už přesně nevím, zda první setkání bylo v roli sběratele nebo tiskaře. Ale nic to nemění na tom, že bylo začátkem naší spolupráce, která trvá dodnes, a za tu dobu jsem s radostí vytisknul dlouhou řadu jejích grafických listů.

Sběratelé znají Karlu Ryvolovou převážně jako autorku hlubotiskových grafik, leptů, leptů s akvatintou nebo suchých jehel. Při tvorbě exlibris se inspiruje převážně běžnými situacemi kolem nás, přírodou, hudbou, ale i přáním nebo vlastnostmi objednavatele. Je často sběrateli vyhledávána a všechna její exlibris, novoročenky nebo příležitostné listy jsou vytvořeny s vysokou profesionalitou a zaujetím. Často jsou její

lístky provedeny v několika barevných variantách, takže sběratelům připravuje těžké chvílky při rozhodování, kterou barevnou mutaci při výměně zvolit.

Volná grafická tvorba je zaměřena na větší formáty a dává jí víc prostoru pro uplatnění bohaté fantazie a vytváření jemně barevných kompozic, ze kterých na nás dýchají ozvěny hudby, přírody nebo jen vnitřních pocitů. V poslední době tuto polohu promítá i do drobných grafických lístků, a vytváří tak nový, pro sběratele méně známý výtvarný projev. V těchto listech hodně uplatňuje akvatintu, umožňující vytváření pastelově barevných ploch k podtržení autorčina záměru.

Karla Ryvolová se narodila 27. května 1940 v Batňovicích v okrese Trutnov. Vystudovala Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy u profesorů Karla Lidického a Cyrila Boudy. Svůj profesní život věnovala pedagogické činnosti, nejdříve na Akademii výtvarných umění a později na Vysoké škole uměleckopřemyslové. V průběhu aktivní činnosti dosáhla titulu PaedDr. V současné době svůj čas věnuje grafické tvorbě a svému největšímu koníčku, což je cestování a udržování fyzické i psychické pohody cvičením jógy.

Karla Ryvolová, C3, 2005

Zdeněk Šíma

JAROSLAV TVRDOŇ JUBILUJÍCÍ

Více než dvacet let udržuje KPVU Moravská Třebová kontakty s předním českým výtvarníkem v oboru rytectví Jaroslavem Tvrdoňem, rodákem ze Starého Města u Uherského Hradiště, kde se narodil 10. 6. 1950. Letošní jubilejní rok je pro přátele a vlastníky jeho krásných prací příležitostí připomenout jeho tvorbu v oblasti poštovních známek, exlibris a novoročenek.

Svůj tvůrčí život začal jako rytec zbraní ve Zbrojovce Uherský Brod. V roce 1978 se usadil v nedalekém Vlčnově, městečce známém Jízdou králů a kulturními tradicemi, kde žije a tvoří svá díla. Nejprve se věnoval vedle svého pracovního zařazení tvorbě rytin podle přání zákazníka, a teprve později vlastní umělecké tvorbě. V současné době je znám jako úspěšný rytec českých známek, jež v soutěžích obsazují přední místa. Vzorem mu byl rytec Josef Herčík.

V roce 1990 vytvořil pro devět členů KPVU v Moravské Třebové soubor novoročenek, zachycujících na znaku a erbech vývoj šlechtickým majitelů či vládců Moravské Třebové v její více než 750leté historii. V letošním roce se podařilo rozšířit se souhlasem autora ediční plán našeho KPVU o vzácnou reedici tohoto souboru, a po

dvaceti letech tak připravit pro sběratele a znalce tvorby Jaroslava Tvrdoň ukázkou z jeho tvořivé umělecké činnosti. Uplynulo již dost času a z vyučeného rytce střelných zbraní se stal uznávaný výtvarník v oboru rytectví. Bohatá tvorba novoročenek s námětem oslavy okolních měst či připomenutím událostí doby a známková tvorba jsou konkrétním důkazem umělecké kvality. Od roku 2002 doposud vyryl 32 českých známek, jejichž autory jsou např. J. Liesler, A. Born, K. Zeman a A. Odehnal.

V závěru bychom ještě rádi připomněli i naše poslední osobní setkání s jubilantem v den konání sjezdu SSPE v Uherském Hradišti, kdy jsme na zpáteční cestě měli možnost posedět v jeho pracovně při dobré slivovici a vínečku a pohovořit o tvorbě a sbírání exlibris a volné grafiky. Přátelské přijetí a družná debata byly krásnou tečkou za sjezdovým jednáním SSPE.

Vážený příteli, dovoluji vám, a věřím i za další sběratele, vyslovit náš obdiv a úctu k Vaší umělecké tvorbě a k letošnímu jubileu popřát pevné zdraví, mnoho krásných exlibris a ve Vaší známkové tvorbě mnoho úspěchů.

Jiří Vinkler, KPVU Moravská Třebová

Jaroslav Tvrdoň, C2, 2006

ADOLF BORN

Adolfa Borna zná u nás v Česku každý. Znají ho malé děti z večerníčků a z ilustrací dětských knih, znají ho znalci umění a kritici se mu klaní, známe ho samozřejmě také my, sběratele drobné grafiky a bibliofilii. A jistě by nikdo nic nenamítal, kdyby byl zvolen českým prezidentem či, jak by si autor spíše přál, českým králem. Naštěstí to nehrozí, a tak se Adolf Born může plně věnovat své výtvarné tvorbě. Je podivuhodné, jak jeho výtvarná tvorba s postupujícím věkem stále narůstá co do kvality i kvantity. Klaníme se mu tedy jako králi české grafiky a jedinečnému ilustrátorovi. Jeho věhlas se šíří světem a je dobrou „ochrannou známkou“ naší republiky v zahraničí. Svoji tvorbou se převtěljuje do postavy dobrého bratra Palečka, moudrého šaška krále Jiřího z Poděbrad. S laskavým úsměvem se dotýká všech lidských ctností a nectností. Jeho humor vychovává malé děti a pomáhá „nevychovatelným“ dospělým, když jim dodává naději, že to nemůže dopadnout jinak než dobře v tomto našem rozhádaném světě.

Ve volné grafice Adolfa Borna nás upoutá obrovská fantazie, podložená zálibou v historii a obdivem k exotickým zemím dálného východu. Autor nás ve svých volných grafikách přenáší přímo do středu děje, který je vždy pojednán s nadsázkou, ironií a vtípem a je zasazen do krajiny zabydlené skutečnými i autorem vymyšlenými

zvířaty. Zobrazená krajina a architektura vytváří osobitou atmosféru pro pojednáváný děj. Co je však podstatné, ve většině grafik jde o více nebo méně konfliktní soužití muže a ženy. Ironie pohledu je zde více než zřejmá. Jen několik příkladů: Paridův soud, Jak ulovit mořskou pannu, Josef a Putifarka, Dürerova cesta přes Alpy do Benátek, Rembrandt a jeho model, Rybí trh v Nizozemí, Pohlednice z Bretaně, Královna ze Sáby, Útěk Zimního krále.

Svoji zálibu v cestování vyjádřil autor například v grafických listech: Defilé na Peloponésu, Putování po Indii, Marco Polo na cestách, Pozdrav z Norska, Poselství ze vzdálených krajů, Příjezd Karla Havlíčka Borovského do Brixenu.

Je samozřejmé, že A. Born počítá s tím, že divák ví, jak to pak ve skutečnosti dopadlo, anebo že si divák zobrazený děj promítne ve své fantazii do současnosti, případně do svého vlastního života.

Drobnou grafiku vytváří Adolf Born pro své přátele. Novoročenky, exlibris a pozvánky na různá setkání jsou toho dokladem. V minulosti to byl František Pultr (*1921, †1997), který se věnoval soupisům novoročenek a exlibris A. Borna. Do roku 1995 zaznamenal 36 exlibris, 76 novoročenek a 54 pozvánek a další příležitostné grafiky (viz Zprávy SSPE 3/1988 a 2/1990; Knižní značka 2/1996). Škoda, od té doby se žádný další obětavý sběratel nenašel, aby v soupisu pokračoval. Většinu majitelů exlibris tvoří zahraniční sběratelé. Pro SSPE vytvořil A. Born exlibris v roce 1990 – sovu v ženské podobě technikou serigrafie s podtiskem.

Jan Langhammer

Adolf Born, L1/2, 1986

Adolf Born se narodil 12. 6. 1930 v Českých Velenicích. Studoval na Vysoké škole uměleckoprůmyslové a později na Akademii výtvarných umění v Praze (1950-1955, prof. A. Pelc). Výtvarná činnost: grafika, knižní ilustrace, animované filmy, malba, exlibris, poštovní známky.

Literatura: Born, A.: Mým národům. Lyra Pragensis. Praha 1990; Barnes, P.: Adolf Born. Brno 1995; Macourek, M.: Mr. Born, nemýlim-li se. Praha 2000; Born, A.: Kresby z cest, pastely, ilustrace, akvarely, litografie, hlubotisky, známková tvorba, kostýmy. Praha 2003; Born, A.: Od La Fontaina k Livingstonovi. Praha 2005; Born, A.: Na cestách. Praha 2006; Born, A.: Bornova čítanka. Praha 2007; KZ 4/2005, s. 106-107; Born, A.: Autobornografie. Praha 2010.

Ocenění: Za zásluhy o stát v oblasti umění I. stupně, Praha 2003; Rytíř Řádu umění a literatury, Paříž 2003.

FRANTIŠEK DVOŘÁK DEVADESÁTILETÝ

Chci se připojit svým skromným příspěvkem k mnoha gratulacím a obdivným článkům k významnému životnímu jubileu historika umění prof. Františka Dvořáka alespoň stručným pohledem sběratele exlibris a grafiky.

Hluboko usazená v mé mysli zůstává fotografie z pohřbu **Josefa Váchala**, na které v sousedství několika osob, mimo jiné Jana Zrzavého a dr. Marcely Mrázové, čte F. Dvořák projev nad hrobem dnes vysoce ceněného grafika, malíře, typografa, spisovatele a sochaře. Nám sběratelům a čtenářům se J. Váchal hluboko vepsal do vědomí a svými názory i po mnoha letech přiléhavě komentuje současnou dobu. Jistě to již tehdy tušil F. Dvořák.

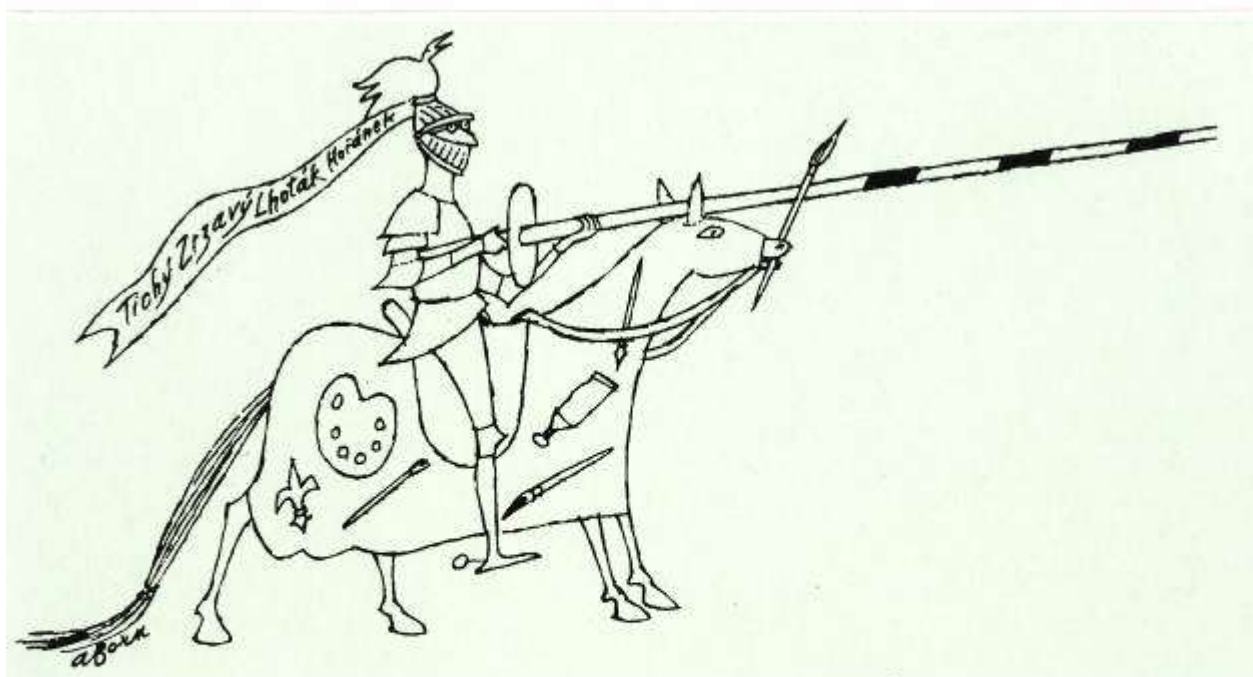
Drobná publikace z ediční řady Soudobé české umění s názvem **Současné exlibris**, která vyšla v Odeonu v roce 1979, je aktuální i v současnosti. Vybraní autoři jsou hvězdami sběratelského nebe. Publikace vyšla rovněž v angličtině, němčině a ruštině a přispěla k propagaci českého exlibris v zahraničí.

V době, kdy byl F. Dvořák předsedou **Spolku českých bibliofilů**, byly i kontakty s naším Spolkem sběratelů a přátel exlibris intenzivnější. Prostřednictvím svých členů spolky spolupracovaly a dokonce se konaly valné hromady v jednom dnu; dopoledne SSPE a odpoledne SČB. Členem SSPE je F. Dvořák od roku 1971. Na rozloučenou s funkcí předsedy SČB věnoval účastníkům valného shromáždění ze dne 13. 5. 1995 pamětní list vytvořený Adolfem Bornem. Je zde zobrazen jako rytíř na koni a na stuze přilby jsou zapsáni jeho oblíbení autoři: **Tichý, Zrzavý, Lhoták a Hořánek**.

F. Dvořák se zaujetím sledoval výtvarnou tvorbu **Františka Tichého**. Ve dvou vydáních (1961 a 1995) zpracoval soupis jeho grafického díla v publikaci, ve které jsou jednotlivé grafiky reprodukovány a podrobně popsány. Nalezneme zde rovněž drobnou grafiku F. Tichého – exlibris, novoročenky a další příležitostnou grafiku. Dnes vysoce ceněná grafika F. Tichého je pro většinu současných sběratelů nedostupná. Tato kniha nám ji však velmi dobře přiblíží.

Jan Zrzavý, pravda, drobnou grafiku tvořil pouze okrajově a je zcela sběratelsky nedostupná, ale i to málo postačilo k napsání zásadního článku dr. S. Vencla - Jan

Zrzavý: Exlibris, novoročenky a ostatní příležitostná grafika, uveřejněném ve Sborníku pro exlibris a drobnou grafiku 2004. Třebaže se jedná o drobné práce, neztrácí se v nich duch umělce a jejich prostý půvab dojmá. F. Dvořák napsal publikaci Jan Zrzavý v roce 1965.

77/180

aBorn

Účastníkům valného shromáždění a na rozloučenou s funkcí předsedy SČB

František Dvořák

13. května 1995

Adolf Born, S1, 1995

Kamil Lhoták tvořil exlibris a novoročenky většinou litografickou technikou a někdy využíval zinkografickou reprodukci kresby. Tyto drobné práce s krajinami doplněnými technickými vymoženostmi počátku 20. století najdeme v mnoha současných sbírkách a jejich prostý obsah a jednoduchá kresba se zapisuje trvale do našich duší. V roce 1985 vyšla rozsáhlá monografie Kamil Lhoták, kterou napsal F. Dvořák. Kamil Lhoták vytvořil pro F. Dvořáka několik velice pěkných novoročenek.

Jaroslav Hořánek je neprávem trochu opomíjený. Jeho tvorba se ubírala neznámými a zcela originálními cestami. Zvolil si pro svoji tvorbu serigrafii a expresivní konturní kresbu doplněnou výraznými barevnými plochami, jak to ostatně serigrafie dobře umožňuje. Na rozdíl od předchozích autorů, jejichž práce přinášejí duši diváka radost, mír a souzvuk, jsou práce J. Hořánka těžko uchopitelné. Skrývají však v sobě jemný humor, nadsázku, provokaci a až šokující barevný vjem. J. Hořánek vytvořil pro F. Dvořáka exlibris, novoročenky a věnovací listy. Naopak F. Dvořák zahajoval J. Hořánkovi několik výstav a napsal úvodní texty do katalogů.

Samozřejmě nesmíme zapomenout na autora této příležitostné grafiky, na **Adolfa Borna**. F. Dvořák napsal bezpočet úvodních textů ke katalogům výstav A. Borna, zahajovat jeho výstavy a podílel se na doprovodných textech Bornových

publikací. Tvorba exlibris A. Borna není početná, ale sběratelský zájem je obrovský. Totéž platí o Bornových novoročenkách, pozvánkách apod. V jeho drobné grafice nalezneme laskavý humor, jemnou ironii, neotřelé nápady, dojmy z cest a historické reminiscence.

Chceme-li se dovědět řadu podrobností ze života F. Dvořáka, pak je nejlépe si přečíst jeho autobiografickou knihu **Můj život s uměním** (2006). Zajímavá je rovněž jeho kniha **O umělcích, jak je neznáme** (2005). Zajímavé názory F. Dvořáka na hudební tvorbu, psané pro časopis Harmonie 2009/6, si můžeme přečíst na webových stránkách <http://www.muzikus.cz/klasicka-hudba-jazz-clanky/Svezi-nestor-sveta-umeni~16~zari~2009>.

Vše dobré přejí svěžímu devadesátníkovi prof. PhDr. Františku Dvořákovi jeho obdivovatelé, sběratelé exlibris.

Jan Langhammer

František Dvořák (*17. dubna 1920, Červenka) je významný český historik umění. Vystudoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy, obor dějiny umění a estetiky. Do roku 1958 působil jako asistent prof. V. V. Štecha na Akademii výtvarných umění. V roce 1960 byl přijat jako odborný pracovník do Národní galerie a v dalších letech vyučoval na Střední uměleckoprůmyslové škole v Praze. V roce 1960 se stal docentem dějin umění a přednášel 16 let na Palackého univerzitě v Olomouci. Od roku 1950 působil také na Filmové fakultě AMU v Praze, v roce 1993 byl jmenován profesorem na FF UK. Je autorem 35 uměleckých monografií, některé z nich vyšly v několika světových jazycích. Do historie českého výtvarného umění se zapsal monografickými studii věnovanými především tvorbě Františka Tichého, Jana Zrzavého, Cyrila Boudy, Kamila Lhotáka, Adolfa Borna nebo Václava Špály, do povědomí širší veřejnosti jako autor televizního cyklu vyprávění o historii Karlova mostu.

MIRKO RIEDL,

knihovník, sběratel exlibris, grafiky a plakátů a tvůrce turistických map se dožil 19. června 2010 devadesáti let.

Ne každý člověk se dožije tohoto věku, a navíc v plné duševní svěžesti a též v dobré fyzické kondici. Našemu příteli, skromnému a pilnému člověku Mirkovi Riedlovi, se to podařilo.

O Mirkovi – sběrateli exlibris – bylo v tiskovinách SSPE psáno vícekrát. Výstižně o jeho činnosti v tomto oboru a současně o sběratelství na Moravě napsal Karel Němec ve Sborníku pro exlibris a drobnou grafiku 2004 k jeho 85. narozeninám. Přispějí tedy pouze několika slovy z osobního kontaktu s jubilantem.

Nedávno jsem u Mirka prohlížela část jeho pozoruhodné sbírky plakátů (měl jich celkem 5000), kterou daroval Moravské galerii. V Památ-

Ludmila Jiřincová, L1, 1944

níku písemnictví na Moravě v Rajhradě získali od bratrů Mirka a Dušana Riedlových mnoho knih a cenných publikací od moravských spisovatelů. Zde v tomto památníku proběhla výstava exlibris z Moravy ze sbírky Mirko Riedla (1. 4. – 26. 5. 2010).

Před několika dny mi Mirko sdělil, že ještě musí v Kartografickém ústavu dokončit jednu turistickou mapu okolí Brna. Podílel se velmi zodpovědně na tvorbě turistických map jižních Čech, Moravského krasu a brněnského okolí. Krajinu si „prochodil“, mapy má spolehlivé, avšak jeho jméno se v tirážích map mezi jinými jaksi ztrácí. Zastával funkce v turistických organizacích, takže byl po zásluze Klubem českých turistů poctěn v roce 2008 čestným uznáním. Možná, že turistika a značení cest v terénu je jedním z důvodů jeho zdraví.

Mirko Riedl nad sbírkou plakátů

Mirko neodmítá pomoc brněnským kulturním institucím. Například k 50. výročí založení Domu umění pomáhal nezištně v knihovnickém zpracování výstavních katalogů. Seznámili jsme se před dvaceti pěti lety ve výboru Sekce grafiky a krásné knihy při KPVU Brno. On již dříve ve výboru pracoval. Díky němu jsem se začala seznamovat s tvorbou exlibris, písemnými aukcemi spolku apod., až jsem uvízla ve sběratelství. Říká se, že když má člověk své povolání jako koníčka, nejvíce to prospívá jeho osobnosti. Mirko je toho příkladem. Přes nepřízeň osudu měl v životě štěstí. Prožil zavření vysokých škol za 2. světové války, vyhnul se totálnímu nasazení a po válce stihl ještě do února 1948 dokončit studia na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a Státní knihovnickou školu. Knihy vždy miloval a chtěl být knihovníkem. Po roce praxe v Liberci se stal ředitelem nově zřízené Státní studijní knihovny Z. Nejedlého v Českých Budějovicích. V roce 1958 byl však náhle z funkce odvolán a z knihovny vyhozen bez udání důvodu. (Asi přišli na jeho „špatný“ kádrový původ – otec byl za první republiky poslancem Národního shromáždění a po roce 1945 poslancem za stranu národně socialistickou. V roce 1968 byl Mirko rehabilitován.) Živil se jako pomocný dělník, průvodčí městské dopravy a pak byl vzat na milost a mohl v knihovně opět pracovat.

V Českých Budějovicích pracoval badatelsky a v roce 1974 vyšla knižně jeho velká publikace Katalog prvotisků jihočeských knihoven. Úctyhodné dílo, kde popisuje 1061 knižních jednotek prvotisků z 27 knižních fondů v 17 jihočeských knihov-

nách. V jižních Čechách strávil 19 let, seznámil se zde s výtvarníky a proto v jeho sbírkách grafik je tolik uměleckého ztvárnění této půvabné krajiny plné rybníků. (Za všechny uvádím alespoň pozoruhodné dílo Josefa Krejsy (*1896 v Husinci, †1941 tamtéž).

V roce 1967 se vrátil Mirko do Brna. Ve Státní vědecké knihovně působil jako samostatný knihovník až do roku 1985, kdy odešel do důchodu.

S exlibris se Mirko poprvé setkal v 12 letech u své babičky. Členem SSPE se stal v roce 1943 za 2. světové války. V Brně spoluzakládal Kroužek sběratelů a přátel grafiky, kde spolupracoval s Ivanem Berkou a Karlem Tutschem (1942-2008), pozdějším galeristou avantgardní galerie Na bidýlku. Ten právě prosadil v Brně výstavu grafik tehdy nežádoucího Oldřicha Kulhánka. Mirko má ve své sbírce více než 17 000 exlibris. Často spolu prohlížíme jeho poklady, ať již jsou to exlibris, či volné grafické listy.

Z mnoha autorů má nejrozsáhlejší sbírku díla Petra Dillingera (1899-1954). Osobně jej znal a v době, kdy žil P. Dillinger v Brně, jej navštěvoval. „Byl to laskavý a vstřícný člověk,“ říká o něm Mirko. Kromě grafik shromáždil postupně i knihy, které Dillinger ilustroval. Nádherné jsou Dillingerovy ilustrace Babičky B. Němcové.

Postupně s Mirkem procházíme sbírkami autorů žijících i dávno zesnulých. Vše má vzorně seřazené podle formátů a abecedních seznamů. Nezapře v sobě knihovníka. Exlibris v jeho sbírce jsou z přelomu 19. a 20. století a výše.

Nebyl nikdy díky své profesi bohatým člověkem. Neoplýval penězi, takže i na tom záviselo rozrůstání jeho sbírek.

Jako člen SSPE přispíval svými kvalitními články do spolkových tiskovin, Knižní značky, Zpráv SSPE a v poslední době do reprezentativních Sborníků pro exlibris a drobnou grafiku, kde jeho články souvisejí s badatelskou činností knihovníka.

Josef Krejsa, X2

Mirko mě seznámil i s grafikami a exlibris českých Němců, kteří žili v Brně nebo jinde do roku 1945. Nedávno jsem obdivovala dřevoryty krajin Marthy Hochrichter, F. Staegera, M. Pollaka, A. Potucska a dalších.

Sbírky Mirka Riedla obsahují mnoho skrytého, mnoho autorů, kteří nejsou v současné době na výsluní popularity, avšak jejich práce vás někdy zasáhnou jako blesk z čistého nebe. Poznávat jejich dílo je velké dobrodružství.

Věřím, že než společně dojdeme s Mirko Riedlem podle abecedního seznamu autorů k písmenu Z, uplyne ještě mnoho času. Vždyť jsme teprve u písmene M.

Přeji Mirku Riedlovi za sebe a naše přátele, aby mu zdraví umožnilo prožít ještě mnoho pěkných chvil nad svými sbírkami, aby měl radost z přírůstků a aby si mohl podle svých turistických map ještě vyšlápnout do přírody a obdivovat její krásy.

Jarmila Janků

NĚKOLIK SLOV O GRAFICE

Proč vlastně grafika? Proč tisk z hloubky? Proč ještě dnes?

Grafiku chápu v její nejobvyklejší podobě, černobílě. Černá a bílá. Světlo a tma. Vynořování z tmy. Ponořování do tmy. To se po staletí nemění. A platí to i dnes.

Grafika má několik nepopíratelných zvláštností.

Je to naprosto specifická technika. Má blízko ke kresbě, ale kresba to není.

Kresba je rychlá a tužka klouže snadno po papíře. Kreslíte to, co vidíte, bezprostředně. To u grafiky lze jen těžko.

Kresba nemá daleko k malbě.

Dokáže být barevná, leč je svým osudem lazurní. Reliéfního nánosu docílíme těžko.

Grafika nemá daleko k sochařství. Právě zápas s materiálem, obzvláště v technice suché jehly či mezzotinty, kdy nutně s dílem téměř bolestivě fyzicky pracujete, je sochařství dost podobný.

Mohla by se takto srovnávat grafika na základě dalších aspektů dál a dál, ale co popsat grafiku jako takovou?

Grafika je nesmírně zajímavá. Snoubí se v ní několik postupů, a když je chce člověk zvládat, je dobré ani jednu fázi neponechat náhodě.

Jan Černoš, Hesperus, C7, 2009

Počínaje správnou přípravou a ohlazením kovové desky, přes nátěr asfaltem, kresbu či rytí, leptání pomocí kyseliny, prášení a natavování akvatinty. Přes rozměření a namočení papírů, přes přípravu a naválení barvy a její vytírání, přes nezanedbatelný proces tisknutí na lisu, následné sušení a ořezání papíru, přes podpis grafiky až po její závěrečnou adjustaci.

Takže tedy, proč grafika dnes? Proč ne počítačová grafika? Počítačová grafika je ve své podstatě klasické velmi podobná, ale chybí zde médium a dotek s materiálem, barvou. Chybí ta bezprostřední zkušenost.

Grafika je proces, v němž se v kterékoli jeho fázi může cosi zvrtnout, pokazit. A mnohdy tomu tak je. Málo-

kteří fáze umožňuje opravy a stane se, že nevznikne dílo podle představ výtvarníka. Ale i znehodnocení může být inspirativní pro příští práci.

Popravdě řečeno je grafika velmi zvláštní v tom, co při ní musí všechno člověk dělat. Chce-li kreslit, musí zrcadlově. Vlevo je vpravo a opačně; to platí zejména pro písmo, jehož opačný sklon je nutné brát v úvahu. Chce-li tisknout, namočí papíry, které později nutně musí znovu usušit, a to ještě tak, aby se nekroutily. A chce-li tisknout kvalitně, musí nanesenou barvu z desky setřít tak, že zbude pouze ve vrypech.

V grafice je všechno jaksi delší a obráceně postavené, a to je dobře.

A vlastně bych málem zapomněl na to, čím se grafika liší od všech ostatních technik. Je to možnost reprodukce. Desetkrát, dvacetkrát, někdy až stokrát je možné mít kopii jednoho motivu. Kopii, která je ale zároveň originálem. Každý výtisk je nepatrně jiný. Kresba je stejná, jistě, ale srovnají-li se tisky vedle sebe, najdeme vždy něco, co sousední nemá.

Je to nádherná možnost originálně reprodukovat dílo. Namalovaného obrazu se člověk vzdává těžko, hotové sochy také, ale u grafiky vždycky zůstane originál, a to pro každého.

Postupně jsem se začal orientovat na zobrazení ženy ve všech jejích relacích a podobách. Zpočátku jsem byl ovlivněn secesními motivy, které k ženskému zobrazení mají velmi blízko. Ani symbolismus mi nebyl cizí, a pokud něco přetrvává v mé tvorbě,

Jan Černoš, Noc, C3+C4+C5+C7, 2007

tak by to mohl být symbol. Už ne jen symbolismus jako styl, ale snad díla, která nějaký symbol předávají. Alespoň se o to snažím.

Řada děl patří do cyklů, ať už zamýšlených (Antigona, Mors et Amor) či nezamýšlených, které se často dílem „náhody“ zřetězí v cyklech. Řada děl je také ilustracemi nebo lépe řečeno interpretacemi literárních děl. K literatuře mám poměrně blízko, a proto mi přijde přirozené pokusit se o zobrazení.

Řazení do cyklů nutí autora zabývat se jednou myšlenkou jaksí intenzivněji. A právě intenzitu mám rád. Také mám rád název hlubotisk, je to technika tisku a pro grafiku, kterou dělám, je to opravdu výstižné. Právě ten tisk z hloubky, pod tlakem, z hloubky desky, z hloubky člověka.

V poslední době se zabývám specifickým oddílem grafiky: Ex libris – z knih. Na každém grafickém listě je jméno majitele, který si zadává či vybírá motiv, který by měl doprovázet jeho knihy. Vlepením této grafiky do knihy se měl původně čtenář dozvědět i něco o majiteli knihy. Tak tomu dnes ale obvykle nebývá. Exlibris se už drahnou

dobu do knih nelepí, ale sběratelé si je vyměňují či prodávají podle různých kritérií, zálib a autorů. Může se tak lehce stát, že se grafiky objeví na řadě míst na světě, aniž o tom autor ví.

Jan Černoš, *Diana*, C3+C4+C7, 2009

Jan Černoš

Jan Černoš se narodil 8. 12. 1982 ve Vrchlabí. Vystudoval Pedagogickou fakultu Univerzity Hradec Králové v oboru český jazyk a výtvarná výchova (2007). Pod vedením Mgr. L. Netušila vytvořil v diplomové práci na téma Sofoklovy Antigony cyklus 10 listů v několika technikách tisku z hloubky. Od roku 2003 je členem SSPE a od roku 2007 členem Unie výtvarných umělců České republiky. Pracuje jako učitel na Gymnáziu Boženy Němcové v Hradci Králové. Obory činnosti: perokresba, volná grafika, exlibris, ilustrace, renovace starých tiskových desek. Zúčastňuje se zahraničních i domácích výstav a soutěží. Jeho práce jsou majetkem českých i zahraničních sběratelů a galerií.

Adresa: Severní 732/65, 500 03 Hradec Králové 3;

Webové stránky: <http://cernos.blog.cz>. E-mail: cernosjan@centrum.cz

EXLIBRIS Z MORAVY

V Památníku písemnictví na Moravě Muzea Brněnska, umístěném v části benediktinského kláštera v Rajhradě u Brna, díla Jana Blažeje Santiniho-Aichela z let 1722-1730, byla dne 31. března 2010 otevřena výstava exlibris ze sbírky Mirko Riedla, nazvaná Ex libris z Moravy. Výstavu zahájil vedoucí Památníku písemnictví na Moravě PhDr. Vojen Drlík, který přítomné seznámil s koncepcí, přípravou i realizací celé výstavy. Stručně o historii exlibris v našich zemích, sběratelích a o Spolku sběratelů a přátel exlibris promluvil Ing. arch. Petr Haimann. Co bylo určující pro výběr jednotlivých autorů a jejich drobných uměleckých dílků, vysvětlil nakonec vlastník všech vystavených exponátů a doyen moravských sběratelů pan Mirko Riedl. Rozhodující byl vztah jednotlivých umělců nebo majitelů exlibris k Moravě. I tak byl ale tento výběr z obsáhlé sbírky, čítající kolem sedmnácti tisíc exlibris, velmi početný. Z toho důvodu musela být část knižních značek digitalizována a předložena divákovi ke sledování na velkoplošné obrazovce. Výstava tím získala rázem další dimenzi přispívající k její atraktivitě, dokládající současně kvalitu drobných grafík, bez problémů několikanásobně zvětšených. Originály byly ponechány v původní klasické úpravě Mirko Riedla. Jemu také patřila upřímná blahopřání a poděkování pořadatelů a účastníků vernisáže za obdivuhodnou výstavu, kterou připravil v roce svých devadesátých narozenin. O nic méně upřímná byla i přání zdraví a mnoha radostí z exlibris. Návštěvníci mohli na výstavě shlédnout celkem asi sedm set knižních značek od

Antonín Procházka, P1, 1942

takřka dvou set padesáti autorů. U všech grafických lístků byli uvedeni autoři s jejich daty narození, resp. úmrtí, grafická technika a rok zhotovení, a to nejen u originálů, ale i u těch digitalizovaných a zvětšených. Velice pečlivě připravená expozice tak splnila zdařile svoji osvětovou a edukativní funkci, ale měla i velký význam propagační. Její ohlas byl veskrze kladný, jen byl slyšet často povzdech „škoda že nebyl k výstavě vydán podrobný katalog“. Všichni ovšem chápali, i když se smutkem, že není zrovna příhodná doba na tak relativně nákladný projekt.

Ti, kteří přijeli do Rajhradu na výstavu exlibris, mohli ve stejném podlaží klášterní budovy zhlédnout nesmírně zajímavou výstavu věnovanou Ludvíku Kunderovi, autorovi úzce spojenému s Brnem a Kunštátem. Fotografie, autentické rukopisy, korespondence se známými osobnostmi, zahraniční tisky, unikátní bibliofilie a neoficiálně vydávané publikace doplňovala výtvarná díla členů surrealistické skupiny Ra a mezioborového sdružení Q.

ZAHÁJENÍ VÝSTAVY PF 2010 V HRADCI KRÁLOVÉ DNE 8. 3. 2010

Sešli jsme se dnes v Galerii na mostě Farmaceutické fakulty v Hradci Králové, abychom si prohlédli výstavu, kterou již po třicet dva let, mimo řady dalších svých sběratelských aktivit, připravuje známý hradecký lékař **MUDr. Rudolf Příbyš, CSc.**, dlouholetý sběratel a propagátor exlibris, novoročenek a drobné grafiky.

Na svých vlakových cestách do Hradce a okolí se občas v hovoru s neznámými lidmi zmíním, že jsem sběratel exlibris. Reakcí je v devadesáti procentech hovorů otázka: „Co to je exlibris?“ Ale deset procent oslovených se mne zeptá: „A znáte doktora Příbyše?“ Nejen že třeba oslovený viděl některou z jeho výstav, ale také proto, že každý, kdo kdy přišel do čekárny dr. Příbyše na všech jeho štacích, kde na Hradecku působil, se o exlibris dozvěděl z jeho nástěnkových výstavek.

Novoročenky, exlibris a drobná grafika vytvořené grafickými technikami zaujaly v České republice několik set lidí, kteří se sdružili ve Spolku sběratelů a přátel exlibris. Ale sběratelství novoročenek má ještě širší základ, protože sběratelé novoro-

P.F. 2010
PRÍBYŠOVCI

Vladimír Renčín, 2009

čenek jsou i mezi organizovanými sběrateli kuriozit. Hotové novoročenky se totiž dají koupit v papírnictvích a v galeriích, tištěné novoročenky posílají firmy svým zákazníkům, novoročenky jsou i amatérské výtvořiny přátel, nejčastěji jsou to upravené fotografie, někdy kresbičky, jindy pestré koláže, a když už jsme v té lidové tvořivosti, občas bývají novoročenky opatřeny aktuálními texty nebo rýmovačkami.

Novoročenky, přání do následujícího roku, často vtipně ilustrují dobu, v níž byly vytvořeny. Z takové sbírky novoročenek by se dala sestavit hyperbolicky pokřivená, úsměvná kronika doby. Například novoročenky šedesátých let vyjadřovaly naději

z uvolňování režimu a později zklamání z okupace. V sedmdesátých letech zrcadlily rezignaci a společenskou devastaci, v letech osmdesátých se v nich ozývala opatrná kritika. Devadesátá léta přinesla velké nadšení a naději ze společenské změny a v době současné se v nich objevuje rozčarování ze současných politiků a silná společenská kritika.

Dovolte, abych zalistoval ve své sbírce grafiky mezi novoročenkami mého přítele, akademického malíře Milana Kohouta, skvělého kreslíře, a na několika jeho barevných litografických novoročenkách doložil svá předchozí slova:

PF 2000 – (ulice staré Prahy plná reklamních poutačů) Ach Praho! Nák tu máš moc draho! Praha podnikavá, česká, už ne tak hezká!

PF 2004 – (pražské ulice) Ach národe český, snad tu bude zas hezky, až zákon zdrtí pěstí zlodějiny ty všecky!

PF 2006 – (autor sedí pod stromy) Musím hlídat v sadě, moc se tu teď krade!

PF 2008 – (autor v šaškovském úboru stojí u lodi) Doplul jsem já do stavu, kdy v tiché vodě přístavu lépe je mi než v davu, kde se každý lokty strká, loupí, vraždí, lže a trká, však kotvy mám furt zvednuté, až přijdou vody vzedmuté.

PF 2009 – Lidi, nemlčte jak ryby! Což ta rudá záře se vám zase líbí? (na listě formátu A3 je pražský hrad v pozadí nad ním Klaus v rudé kravatě jak vzpíná ruce k rudé hvězdě a kolem jsou realisticky zobrazeny ryby – sumec, kapr, úhoř, štika a další).

PF2010 – Čas furt letí, vše je jiné, jen ta řeka zůstává, Morana už vodou plyne, zvedá se mi nálada.

Zdeněk Řehák, březen 2010 (*Zkráceno redakcí.*)

JUBILEUM PANA ING. LUĐKA RUBÁŠE

Eva Hašková, C3+C5, 2002

V polovině června, 17. 6. 2010. se dožil pan Ing. Luděk Rubáš 85 let. Zájem o grafiku přivedl pana Ing. Rubáše do Spolku sběratelů a přátel exlibris v roce 1984. Středem jeho sběratelského zájmu byli a jsou především čeští umělci: L. Jiřincová, J. Pileček, E. Hašková, K. Demel, J. Švengsbír a další. Pokud vím, zvláštní zálibou se mu stalo sbírání grafických listů s námětem Dona Quijota. Je členem výboru SSPE a vykonává od roku 1988 funkci pokladníka. Dlouhá léta byl organizátorem a provozovatelem písemných aukcí spolku. V roce 1998 bylo Ing. Rubášovi za jeho zásluhy o spolek uděleno čestné členství.

Dovolte, abych za všechny členy spolku poděkoval panu Ing. Rubášovi za jeho aktivní přístup při vedení spolku a popřál mu do dalších let hodně zdraví, sil a uspokojení ze všeho, čemu se bude věnovat.

JAK JSME HLEDALI LOGO PRO SJEZD SSPE V HRADCI KRÁLOVÉ

Pokud přijedete na sjezd vlakem, pak vás nad východem z haly přivítá velká vitráž se znakem Hradce Králové – lev s písmenem G. Jiří Čarek píše v knize *Městské znaky v českých zemích: Hradec Králové byl věnným městem už ve 13. století. Město užívalo od středověku dvou znamení. Jedním bylo znamení českého dvouocasého lva na pečeti města, doložené už roku 1362, druhým byl nepochybně původní znak, a to na štítě velké unciální písmeno G (Gradec). Teprve na počátku 18. století byly oba znaky spojeny v jeden celek, přičemž byl lev obrácen doleva, aby mohl držet v předních tlapách oblouk písmena G. Popis znaku: Na červeném štítě je stříbrný dvouocasý český lev se zlatou korunkou, jazykem a drápy, doleva obrácený, držící v předních tlapách zlaté velké písmeno G.*

Znak města najdeme v sochařském, reliéfním nebo jiném provedení na mnoha místech, například na portálu Bílé věže, na mariánském sloupu, na pivovaru. Rozhodli jsme se použít pro logo sjezdu zjednodušenou kresbu sochy lva spokojeně ležícího na tympanonu domu č. 230 v Zieglerově uličce. Pískovcová plastika ležícího lva s pozlacenou korunkou, držícího v předních tlapách kolčí štít (pozdně gotický turnajový štít) s pozlaceným gotickým znakem města, písmenem G, zakončuje průčelí domu. Historie místa, na kterém dům stojí, je velmi stará. Při hloubení základů pro dnešní budovu v roce 1853 zde byly nalezeny zlaté předměty z období lužické kultury (12. až 9. století před naším letopočtem) svědčící o lužickém hradišti, na jehož místě vzniklo později slovanské hradiště a následně přemyslovský hrad. Dnešní dům je dvoupatrová, pozdně empírová budova, která sloužila krajskému hejtmanství a později učitelskému ústavu. V roce 1899 město poskytlo jednu přízemní klenutou místnost hradeckému muzeu pro uložení sbírek pravěku. Nyní je v budově církevní škola.

Při opravě domu v roce 2009 byla plastika na čas sundána a pod plastikou byla nalezena poškozená mosazná deska s textem: *Léta páně 1854. dne 24. dubna tento lev co erb města Hradec Králové k oslavení sňatku Jeho apoštolského Veličenstva Císaře Pána Františka Josefa I. nad novým domem obecním postaven byl za úřadujícího c. k. podkrajského emisara Marice Lüssnera a za purkmistra Hynka Lhotského. Práci sochařskou konal František Wagner z Králové Dvorů. Stavbu vedl František Dobrkovský.*

Marie Rumlarová

DÍLO KARLA HYNKA MÁCHY V ILUSTRACÍCH

Dvousté výročí narození knížete českých básníků Karla Hynka Máchy (1810–1836) nemohlo nechat Národní muzeum bez povšimnutí. Za podpory Ministerstva kultury ČR připravilo řadu projektů, které budou probíhat po celý rok 2010. První akcí je otevření sezónní výstavy **Dílo K. H. Máchy v ilustracích** v Muzeu knihy ve Žďáru nad Sázavou, která se snaží chronologicky představit zájem českých ilustrátorů o dílo K. H. Máchy od druhé poloviny 19. století po současnost.

Jádrem výstavy je prezentace cenných knižních vydání z fondů Knihovny Národního muzea s máchovskou tematikou, od prvního vydání Máje z roku 1836 a románu Cikáni z roku 1857, který na rozdíl od Máje za jeho života z cenzurních důvodů nemohl vyjít, až po současné zpracování Máje ve formě audioknihy z roku 2006. Nezbytnou součástí výstavy je i pojednání o životě a díle K. H. Máchy, včetně zaměření literárních historiků a překladatelů na jeho tvorbu, a také početná kolekce domnělých portrétů K. H. Máchy.

První ilustrované vydání Máje vyšlo začátkem roku 1866 u pražského nakladatele Ignáce Leopolda Kobra. Šest dřevořezů v knize je dílem malíře Bohuslava Kroupy (1838–1912). Zvláštní pozornost si zaslouží

dvacet šest ilustrací Viktora Olivy (1861–1928) ve vydání F. Šimáčka z roku 1888, o kterých se spisovatel Jakub Arbes vyjádřil jako o zatím nejlepších.

Ve 20. století nad průměr vynikají ilustrace k Máchovu dílu od Jana Konůpka, Františka Koblihy, Ludmily Jiřincové a především Jana Zrzavého, jehož ilustrace k Máji se poprvé objevily v roce 1924 ve vydání nakladatelstvím Aventinum a stojí úplně na začátku jeho ilustrační tvorby. Ve druhé polovině 20. století na sebe výrazně upozornily ilustrace k Máji od Vladimíra Tesaře a Václava Sivka. Na výstavě jsou dále prezentovány ilustrace k dílu K. H. Máchy od Ludmily Jandové, Karla Tondla, Viktora Poláška, Arnošta Paderlíka, Karla Štecha, Jana Kutálka, Vladimíra Komárka, Anny Khunové, Karla Součka, Toyen,

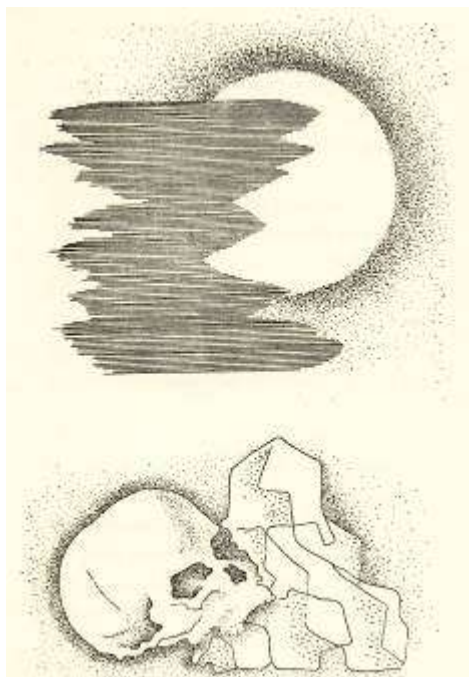
Toyen, Družstevní práce, 1936

Jindřicha Štyrského a Zdeňka Sklenáře. Návštěvník výstavy má možnost se podrobněji seznámit se zajímavou bibliofilskou edicí Erny Janské Hyperion, hodně zaměřené na vydávání tvorby K. H. Máchy. Tyto malé svazčky, často v uměleckých knižních vazbách, ilustračně zpravidla doprovázel Cyril Bouda nebo Václav Mašek.

Ve vitrínách je vystavena i početná kolekce domnělých portrétů K. H. Máchy, od prvního litografického Josefa Farského z roku 1858, jenž byl publikován v almanachu Máj, až po moderní rekonstrukce skutečné podoby básníka vzniklé ve spolupráci antropologa dr. Emanuela Vlčka a sochaře Milana Knoblocha v roce 1986.

Ve střední části výstavního prostoru jsou prezentovány grafické listy Karla Demela, Jaroslava Šerých, Evy Haškové, Ladislava Kuklíka, Oldřicha Kulhánka a Vladimíra Suchánka, které vznikly jako pocta českých grafiků K. H. Máchovi. Ná-

vštevnicka výstavy zde jistě zaujme nejmenší „kolibří“ vydání Máje od třebečského nakladatele Jindřicha Lorenze z roku 1923 a naopak největší, s krásnými dřevoryty Karla Svolinského z roku 1925 ze sbírek Knihovny Národního muzea.

Mikuláš Galanda, 1936

Za pozornost zde stojí i vystavené překlady díla K. H. Máchy do řady jazyků, například vydání ve slovenštině z roku 1963 s kvalitními ilustracemi Josefa Šturdíka nebo překlad Máje do esperanta či německé překlady z Čech z druhé poloviny 19. století, dokládající hlubší zájem českých Němců o zakladatele moderní české poezie. Nečekaným doplněním výstavy jsou exilová a samizdatová vydání tvorby K. H. Máchy z pražské knihovny Libri prohibiti a také menší přehlídka moderních exlibris s máchovskými motivy od řady slavných českých grafiků. Na úplném konci výstavy je prezentováno současné vydání Máje ve formě audioknihy a doprovodná publikace k filmu Máj Františka A. Brabce z roku 2008, který vyvolal rozporuplné reakce.

K výroční výstavě vytvořil grafik Martin Manojlín barevný grafický list s motivem z Máje, který byl slavnostně představen na vernisáži výstavy dne 7. 4. 2010. Grafický list je možné zakoupit osobně

v Oddělení knižní kultury Národního muzea. V případě zájmu nás, prosím, kontaktujte na tel. 224 497 346 nebo na e-mailu martina_kvapilova@nm.cz. Výstavu můžete navštívit v Muzeu knihy na zámku rodiny Kinských ve Žďáru nad Sázavou do 31. října 2010.

Martina Kvapilová a Pavel Muchka

DANIELA BENEŠOVÁ – GRAFICKÁ TVORBA 1970–2010

GALERIE HOLLAR 7. 4. – 2. 5. 2010

Daniela Benešová, C4, 2006

Široká retrospektiva grafické tvorby Daniely Benešové v pražském Hollaru potvrdila vše, co o oblíbené autorce již dávno víme – dívá se na svět pohledem malířky a stala se konstantou mezi sběrateli nejen drobné grafiky. Její dva známé tematické okruhy – krajina dětství v Pošumaví a láska k hudbě – se projevují na většině listů od nejmenších exlibris a novoročenek po velkou volnou grafiku. Námět krajiny však postupem času D. Benešová zobecňuje a v touze po kráse až pohádkové vytváří krajiny, kterým je nejvlastnější ticho hladící po duši a vzpomínka na místa, která člověk po celý život hledá či se k nim neustále navrácí. Zářivé barvy je-

jích litografií jsou v kontrastu k suchým jehlám, které svou jemností a křehkostí nabízejí skrytou spiritualitu. U některých krajinných motivů z posledních let pak ubývá popisnosti a převládá jednoduchá znakovost.

Vedle velkých barevných litografií byly vystaveny drobnější suché jehly a lepety, stejně jako velké množství příležitostné grafiky a malých kreseb. Široký záběr autorčiny tvorby pak dokazovaly ukázky z knižních ilustrací (z více než padesáti titulů např. Pohádky dvanácti měsíčků J. Závady, Hanýžka a Martínek J. Š. Baara, Na čtyřech labkách za dobrodružstvím C. Cenanové) a grafiky z bibliofilských tisků (Mladé ženy Františka Halase a Zápisník zmizelého Ozefa Kaldy).

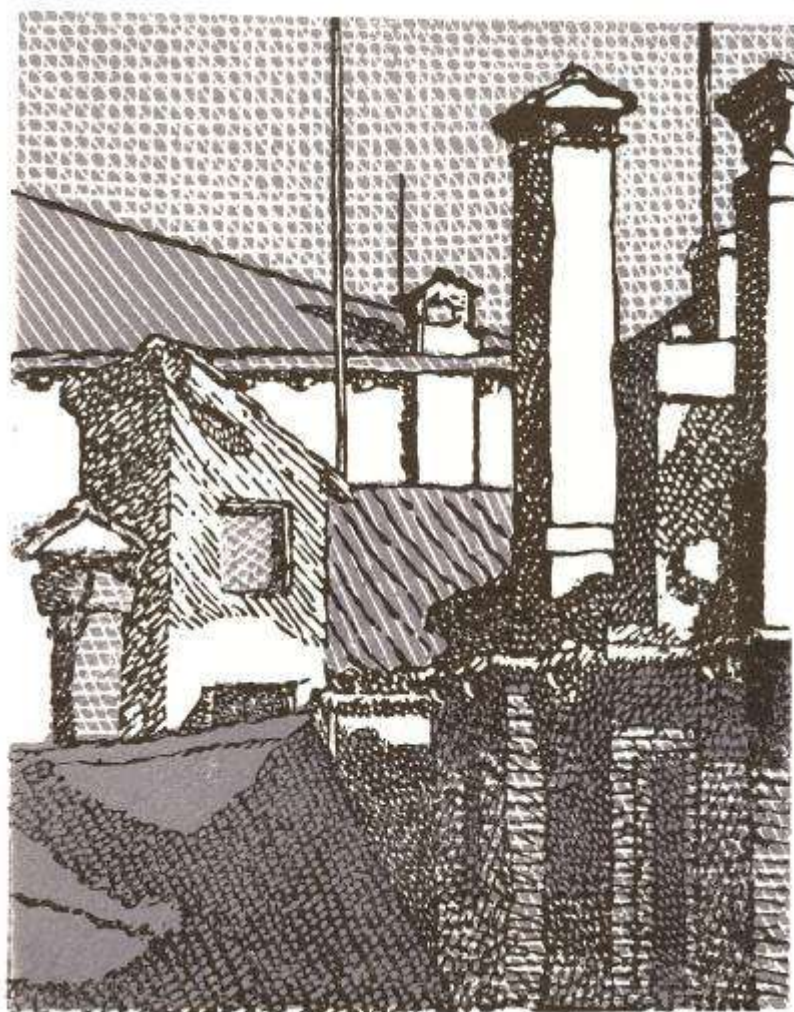
Na vernisáži výstavy zasvěceně promluvil dr. Miroslav Kudrna a zahrála Musica ad tabulam.

Aleš Nevečeřal

PAVEL PIEKAR – INCIDIT GALERIE HOLLAR 5. 5. – 30. 5. 2010

Výstava Pavla Piekara v pražském Hollaru přinesla především pohled na široké možnosti využití barevného linorytu, techniky mnohdy sběrateli podceňované.

Pavel Piekar se narodil 18. 7. 1960 v Ostravě, vystudoval stavební fakultu ČVUT v Praze, výtvarné vzdělání nabyl soukromě u doc. Bohuslava Kutila a manželů Jenny a Jana Hladíkových. Od roku 1990 působí v Národní galerii ve Šternberském paláci a v periodách Mezinárodního bienále současného umění v Benátkách jako správce česko-slovenského pavilonu. Jako představitel obrodné vlny české grafiky 90. let minulého století získal několik významných ocenění (Bienále drobné grafiky Grafix-Břeclav 2003 a 2007, Grafika roku 2003 a 2004). Od roku 1990 stihl již přes šedesát samostatných výstav, jeho díla jsou součástí sbírek českých i zahraničních muzeí a galerií. Je členem Umělecké besedy a SČUG HOLLAR.

Pavel Piekar, Benátský příběh III, X3/2, 2009

O autorovi píše kurátorka výstavy PhDr. Lucie Šiklová: *Pavel Piekar se hlásí k tradici, představované Františkem Bílkem, Josefem Váchalem či Vojtěchem Preisigem. Není tedy vyznavačem současného konceptu. Ve svém ateliéru v Dejvicích se věnuje linorytu, jehož předlohou je autorská realistická kresba, kterou kopíruje na jednotlivé desky. Pro každou barvu vytváří samostatnou matici. Podle motivu pořizuje pro jeden barevný soutisk od pěti do pěti desítek desek, ze kterých autorsky tiskne v malých sériích výsledné obrazy. Přesto jeho tvorba, především ta portrétní a figurální, využívá postmoderních přístupů, jako je například ikoničnost, citace, vytrhávání z kontinuity času a míst, manipulace a nakonec i konceptuální uvažování, které je podmíněno jeho nárokem na dlouhodobou, kontinuální a osobní inspiraci. Proto neztrácí na výtvarné aktuálnosti ani v případě klasických témat.*

Autor představil výběr grafiky několika tematických okruhů. Především portréty postav jemu blízkých z výtvarné či literární historie (Josef Váchal, František Kobliha, František Kaván, Rembrandt, Odilon Redon, Čchi Paj-š, Andrew Wyeth aj.) – samotný portrét je vždy doplněn detailem obrazu či typickým námětem zobrazované osoby. Dále jsou to hlavně krajiny, často Šumava, ke které má autor blízko díky svému vztahu ke Kvildě a okolí, zobrazovaná v duchu J. Váchala, nebo mořská pobřeží či detaily zimních krajin. Z dalších okruhů jmenujme Prostorové kompozice, někdy ve formátu diptychu či triptychu, Imaginární portréty, Benátky, Ozvěny Orfeovy a další.

Sběratelé exlibris mohou mít Pavla Piekara v podvědomí díky jeho účasti na několika chrudimských trienále, ale na svém kontě má pouze asi 6 exlibris. Přesto věřím, že jeho další tvorba bude velkým přínosem i pro české exlibris. Ve své grafické tvorbě autor nejenže dává nahlédnout do vlastního vnitřního světa, do zdroje inspirace, ale svou technickou zručností a soutiskem až několika desítek desek pro jednotlivé barvy u větších formátů jistě povyšuje „obyčejný“ linoryt na úroveň ostatních sběratelsky oblíbených grafických technik.

Zájemci se mohou obrátit na autora na adrese piekar@ngprague.cz a prohlédnout si jeho webové stránky www.pavelpiekar.cz.

Aleš Nevečeřal

SJEZD NĚMECKÉ EXLIBRISTICKE SPOLEČNOSTI

Letošní setkání členů a výroční schůze Deutsche Exlibris Gesellschaft se uskutečnilo ve dnech 21. – 23. května 2010 v Erkner, malém městě na východním okraji Berlína. K dispozici bylo kongresové a vzdělávací středisko s ubytováním, přiměřenými sály a již standardním servisem. Zúčastnilo se kolem dvou stovek sběratelů. Převažovali samozřejmě ti němečtí, ale ani účast z Itálie, Nizozemska a Belgie nebyla zanedbatelná. Našich sběratelů jsem napočítal asi šest. Německé sjezdy charakterizuje promyšlená organizace a velmi široká možnost výměny (a nepamatuji také, že by v posledních deseti letech bylo špatné počasí). Snad jen přijelo méně umělců, kteří se většinou chystají na srpnový kongres FISAE v Istanbulu. Organizátorem byl tentokrát berlínský grafik a nakladatel Utz Benkel. Na německých sjezdech jsou k očekávání pouze dvě otázky: kdo z umělců se stane vítězem v anketě účastníků o nejzajímavější

exlibris na výstavce asi 150 listů z posledního roku – letos to byl Josef Werner (který je českého původu a je také členem SSPE) – gratulujeme! Druhou neznámou je pak místo konání příštího sjezdu, které vzejde z nabídek účastníků a z jednání výroční schůze. Pro případné české zájemce není volba (pokud jde o vzdálenost) příliš příznivá – sjezd 2011 bude v obvyklém prvomájovém termínu v Herdecke u Dortmundu, tedy asi 550 kilometrů od našich hranic, a pro léta 2012 a 2013 připadají v úvahu Grassau u jezera Chimsee v předhůří Alp na jihu Bavorska, respektive Seelbach v jižním Schwarzwaldu, který leží jen pár kilometrů od francouzského Štrasburku. Všechno jsou to malá, turisticky přitažlivá městečka, kde by bylo příjemné spojit obohacování sbírek s krátkou dovolenou v místech, kam se jinak jen těžko podíváme.

V posledních letech věnují němečtí organizátoři velkou péči výstavám, které sjezd doprovázejí. Po loňských divadelních exlibris vystavili letos Heinz Decker a paní Ulrike Ladnar exlibris věnovaná básníkům, literátům a výtvarníkům, kteří alespoň krátkou dobu žili v berlínské čtvrti Friedrichshagen, s níž Erkner sousedí. K výstavě byl vydán obsáhlý a informačně bohatý katalog (54 stran formátu A4 s plnobarevným tiskem a s textem autorů výstavy), který jsme získali pro knihovnu SSPE. Problematika literárních a výtvarných souvislostí, kterými se nepříliš rozsáhlá výstava zabývala, byla však pro všechny cizince, a domnívám se, že i pro mnohé německé účastníky poněkud speciální a málo srozumitelná.

V každém případě lze našim sběratelům, kteří mají zájem o výměnu exlibris, účast na sjezdech DEG doporučit. Listy našich umělců jsou žádané, a ty vytvořené pro zahraniční sběratele nikde jinde nezískáte.

M. Humplík

SJEZD ŠVÝCARSKÉHO EXLIBRISTICKÉHO KLUBU V LUZERNU

Sjezd švýcarských exlibristů se konal 23. a 24. dubna 2010 v Luzernu a probíhal již tradičně v příjemném prostředí. Zakončen byl půldenním výletem na výstavu exlibris do muzea Bruder Klaus v městečku Sachseln, ležícím asi 50 km od Luzernu u jezera Sarner. Byla zde výborně připravená výstava exlibris a drobné grafiky od 106 vynikajících umělců (mimo jiných M. Fingesten, G. Gaudaen, J. Váchal, J. Werner) na téma Memento Mori (Pamatuj na smrt) ze sbírky sběratele a čestného předsedy spolku Josefa Burcha. K vidění zde bylo přes 200 exponátů z 16. až 20. století s celou škálou různých námětů, od heraldických a rodinných znaků z doby dřívější, až po nejrůznější motivy denního života. Všechny měly ale jedno společné téma, totiž smrt. Vystavené exponáty připomínaly, že smrt na nás čeká všude a přichází obvykle nečekaně, bez varování. Zajímavé je, jak se s tímto zajímavým tématem vypořádávali umělci přes všechna ta staletí.

K výstavě byl vydán nakladatelstvím Claus Wittal ve Wiesbadenu katalog členěný do 25 kapitol a s reprodukcemi všech vystavených exponátů včetně cyklu 13 leptů Essai de Dance Macabre (Esej o tanci smrti) od Michela Fingestena. Výstava skončila 13. června 2010. Zájemci si mohou katalog vypůjčit v archivu SSPE.

Karel Urban

ZAJÍMAVÁ SPOLKOVÁ EXLIBRIS

Kolem roku 1922, pravděpodobně v souvislosti s první soutěží na knižní značku Spolku sběratelů a přátel exlibris, vzniklo několik spolkových exlibris nebo jejich návrhů, které nejsou zmíněny v jediné stručné informaci o výsledku soutěže publikované ve Sborníku pro exlibris a jinou užitou grafiku (sv. I., SSPE, 1923). Nejvyšší ocenění tehdy získal, jak známo, Karel Svolinský za zinkografii zobrazující mladého muže, který trhá protěž. Zda také dále zmíněné práce byly součástí soutěže, se již asi zjistit nepodaří. S oceněnými a publikovanými návrhy a realizacemi P. Dillingera, J. Solara, V. Maixnera, J. Loriše i dalšími rozhodně snesou srovnání.

Jde o tři definitivní půvabné kresby Pravoslava Kotíka z roku 1922, které jsou popsány a reprodukovány v Knižní značce z roku 1998 (č. 3, str. 8 až 10) a dřevorytové exlibris Václava Rabase (píšící muž, 171:132) z roku 1922 zaznamenané B. Benešem Buchlovanem (Moderní česká exlibris, 1926, str. 146) mezi šesti značkami tohoto malíře z let 1918-1922. Není příliš známé, proto otiskujeme jeho zmenšenou reprodukci. Grafický motiv tohoto exlibris použil V. Rabas ještě roku 1923 pro plakát první výstavy grafiků Umělecké besedy v Topičově salonu.

Autorství druhého reprodukováného tisku, kterým je rozměrný (202:132 mm), dvoubarevný, černě a červeně tištěný linoryt zobrazující stylizované růže ve váze s výraznou signaturou hranatého písmene R vyrytou dole uprostřed černé tiskové desky, se mi dlouho nepodařilo zjistit. Neporadili ani odborní pracovníci grafické sbírky Národní galerie ani v Uměleckoprůmyslovém muzeu, jen se vždy podivili, jaké že pozoruhodné věci se u exlibristů najdou. Jistotu, že i v tomto případě jde o práci V. Rabase, přinesla až informace z Rabasovy galerie v Rakovníku, kde tuto grafiku mají spolu s oběma jejími tiskovými maticemi a muzejní kartou, kterou vyplňoval sám autor. Na kartě je jako rok vzniku uvedeno „kolem r. 1919“, slovo „exlibris“ je přeškrtnuto a nahrazeno slovem „vigneta“, což

může vysvětlovat, proč B. Beneš Buchlovan tento tisk nepovažoval za exlibris a nevedl jej mezi Rabasovými knižními značkami.

Shromáždit, nebo alespoň popsat spolková exlibris by byl jistě originální a zajímavý sběratelský námět a možná by se našly další podobné „detektivní“ historky.

M. Humplík

PUBLIKACE

Jan Černoš. Contemporary Bookplate Artists 17

Frederikshavn Kunstmuseum & Exlibrissamlins představuje současné tvůrce exlibris výstavami a doprovodnou brožurou formátu A5, tištěnou na barevné tiskárně. Pod číslem 17 byl představen Jan Černoš, člen SSPE, mladý a již dobře známý a oblíbený tvůrce exlibris. Reprodukováno je zde 11 exlibris a portrét autora. Výstava se konala v době od 15. 2. do 15. 3. 2010. V pokračování této současné edice byl představen rovněž Vlastimil Sobota pod číslem 22, Jeho výstava se konala 15. 3. až 15. 4. 2010.

Cyril Bouda: Unikátní exlibris

Texty Dagmar Dreslerová a Slavomil Vencl. Upravil Jiří Bouda. Vydala a vytiskla Nová tiskárna Pelhřimov spol. s r. o. v roce 2009. Náklad 300 výtisků. Formát A5, 32 stran, 20 barevných reprodukcí unikátních exlibris.

Dr. S. Vencl uvádí materiály k rekonstrukci chronologického seznamu unikátních knižních značek Cyrila Boudy, který obsahuje 36 knižních značek. Reprodukovaná unikátní exlibris nakreslil C. Bouda do knih Jany Turkové (1925-2007) v letech 1944 až 1947 a zachovala se v rodinné knihovně. Publikaci obdrželi účastníci valné hromady SSPE 20. 3. 2010. Publikaci je možno objednat na adrese SSPE.

Klub přátel Hollaru. Bulletin březen 2010

Bulletin připomíná letošní kulturní a osobní výročí: 200 let od narození K. H. Máchy – textem F. X. Šaldy; 100 let od vzniku grafické speciálky AVU v Praze – článkem J. T. Kotalíka; výročí nežijících členů SČUG Hollar – Jana Zrzavého (1890-1977), Jana Konůpka (1883-1950), Zdeňka Sklenáře (1910-1986), Antonína Strnadela (1910-1975), Kamila Lhotáka (1912-1990), Františka Peterky (1920-2007) a Ladislava Čepeláka (1924-2000) a výročí žijících členů SČUG Hollar – Františka Dvořáka (*17. 4. 1920), Pavla Sukdoláka (*21. 9. 1925), Adolfa Borna (*12. 6. 1930), Miroslava Kudrny (*3. 1. 1935), Jaroslavy Mrázové (*14. 3. 1935), Jiřího Šalamouna (*17. 4. 1935), Jaroslavy Pešicové (*30. 12. 1935) a Oldřicha Kulhánka (*26. 2. 1940). Je připomenuto úmrtí Petra Melana (†15. 5. 2009) a Bogdana Kršiče (*24. 5. 1932, †21. 10. 2009), prvního zahraničního člena SČUG Hollar.

Lgh

DEG Jahrbuch 2010. Exlibriskunst und Graphik.

Vydal DEG, Frankfurt am Main, 2010. 134 stran, četné ilustrace, 7 původních příloh, německy s anglickým resumé, redaktor Heinz Decker. ISBN 978-3-925 300-40-0

Ročenka obsahuje následujících 11 článků:

K. Konrad: Exlibris egyptologů.

R. Baungart, H. Sparke: Karl Michel. Článek o vysoce ceněném grafikovi (1885-1966), původem ze saského Zwickau, který byl více než 30 let profesorem na berlín-

ské Akademii výtvarných umění. Tvoří jej dvě části – studie R. Baungarta z roku 1923 a seznam 174 exlibris, který sestavil H. Sparke.

L. Sommer: Běh času. Bohatě dokumentovaný článek o dvou dřevorytových exlibris pro Elfriede Heinecke vyrytých Františkem Koblihou v roce 1915 a o 31 let později na druhou stranu stejné desky profesorem Karl Michelem.

H. Anweiler: Exlibris velkovévodského rodu Meklenbursko-Schwerinského.

J. - P. Otto: Exlibris a knihovna svobodných pánů von la Valette St. George.

B. Bader: Karl Alexander Wilke (1879-1954) – vídeňský tvůrce exlibris.

H. - J. Krause: Motivy a symboly na grafických novoročních přáních.

K. Thoms: Chléb jako motiv knižních značek.

H. Decker: Poklady archivu. Frankfurtský sběratel a spisovatel C. F. Schulz-Euler (1880-1934) shromáždil dokumentaci a korespondenci, kterou vedl počátkem 20. století při objednávání vlastních exlibris od významných umělců (M. Ade, B. Héroux, H. Bastanier), svázal ji do tří svazků a věnoval archivu DEG. H. Decker publikuje ukázky z této zajímavé dokumentace.

S. Hošková: Jiří Brázda – grafické dílo. Překlad článku, který byl uveřejněn v našem Sborníku v roce 2007, s mnoha ilustracemi a novou originální přílohou.

P. Labun: Hans Ticha. Představuje nepočetnou tvorbu exlibris známého ilustrátora (nar. 1940), původem z Lipska, který dnes žije v Hessensku.

Výtisk ročenky DEG byl získán výměnou za Sborník SSPE pro knihovnu SSPE.

M. Humplík

Exlibris Hedwig Pauwels

Knih v pevné vazbě, jednoduše upravená a velmi dobře vytištěná, kterou vydala GRAPHIA pravděpodobně v roce 2007, neobsahuje žádné údaje o vydání.

Jde o kompletní obrazový katalog exlibristického díla oblíbeného belgického grafika

Hedwig Pauwels, Václav Havel, C3+C5, 1991

vedených technikou barevného leptu. V knize však najdeme řadu dalších poloh Pauwelsovy tvorby – jak v námětech (např. nápadité akty), tak v grafických technikách

Hedwiga Pauwelse (nar. 8. 8. 1934), který obsahuje text J. van Peera (vlámsky, francouzsky, německy a anglicky) o autorovi, seznam exlibris (922 položek z let 1952-2007) s rejstříkem vlastníků a zmenšené plnobarevné reprodukce všech opusů. Příložen je seznam exlibris vytvořených do května 2010 (pol. 923-1008).

Hedwig Pauwels je znám mnoha českým sběratelům jako autor především skvělých portrétních značek provedených technikou barevného leptu.

(dřevoryty a pestré litografie). V letech 1952-84 vytvořil Pauwels pouhých tři exlibris, zato od roku 1985 se věnuje tomuto umění systematicky a tvoří zcela pravidelně 30–50 listů ročně. Na dlouhé řadě přísně chronologicky řazených ilustrací lze sledovat (velmi pomalý) vývoj rukopisu umělce. První portréty se objevují v roce 1987 a rychle se stávají námětem převažujícím.

MH

ČASOPISY

BOEKMERK tijdschrift voor exlibriskunst. Nummer 31/2010

A. Vertogen pokračuje ve své řadě Dějiny belgického exlibris obdobím mezi dvěma světovými válkami. Soustřeďuje se na Antverpy a tamější exlibristický spolek. Mimo jiné jsou uvedeni: Teirlinck, Brocas, van Mens, de Goeye, van Paemel a Vlaanderer. Překvapivě je zahrnut také John Buckland Wright, který nebyl Belgičanem, ale měl velký vliv na belgické tvůrce exlibris. Výsledky společné práce na exlibris Martina R. Baeyense a čínských výtvarníků přináší druhý článek. Jack van Peer se přimlouvá za to, aby byl dodržován malý formát exlibris a aby bylo uváděno plné jméno majitele a toto bylo uváděno jako podmínka účasti v soutěžích. Jsou představeni jako tvůrci exlibris Bert Want (*1968) a v dalším článku Ann Kestens, belgická ilustrátorka, která vytvořila také několik exlibris. O své sbírce exlibris hovoří Georges Dumon a přimlouvá se, aby byli získáváni noví tvůrci s novými styly tvorby. Ze zahraničních tvůrců je představen Ital Ivo Mosele, jehož mezzotinty zaujaly sběratele při výměnách, a Francouz Réjane Véron, který získal cenu Sint-Niklaas 2009. Mezinárodní exlibristické centrum v Sint-Niklaas již trvá 35 let; jsou uvedeny záměry pro budoucnost centra. Mezi novými exlibris jsou reprodukovány práce Jana Černoše, Dušana Polakoviče a Dušana Kallaye.

Mitteilungen der Deutschen Exlibris-Gesellschaft č. 1/2010

Slavná britská zdravotní sestra Florence Nightingale (1820-1910) je připomenuta v rubrice Osudy žen jejím exlibris, životopisem a sochou Paní s lampou. Článek Eckarta Pascheho je věnován exlibris s tematikou hornictví. Z českých autorů jsou zde exlibris od J. Ch. Vondrouše a E. Kotrby. Ch. Terhorst píše o využívání literárních témat na exlibris při výuce němčiny; reprodukováno je exlibris O. Kulhánka s faustovskou tematikou. Je přestavena Rosa Gabriel (1954) svými exlibris a jejich seznamem. Mladá ruská autorka exlibris Irina Yelagina (1983) se představuje svými pracemi, soupisem a reprodukcemi exlibris v článku a na titulní straně časopisu. Používá výhradně lept, mnohdy kolorovaný. Manfred Neureiter vydal Lexikon der Exlibriskünstler, který obsahuje 22 000 stručných údajů o tvůrcích exlibris. V časopisu jsou reprodukce exlibris P. Melana a F. Koblíhy a novoročenky V. Suchánka.

KISGRAFIKA, 2009/4

Grafická díla Róberta Königa byla vystavena v galerii Forrás v Budapešti. Lajos Imre vystavoval v Budapešti svoje linoryty, kresby štětcem a knižní ilustrace. Je uveřejněna první část soupisu drobné grafiky Jánose Nemes Töröka.

Nordisk Exlibris Tidsskrift (Severský exlibristický časopis) **2009/4**

Vstupní článek připomíná, že v roce 2003 vyšla v Mnichově kniha Exlibris für Juristen od právníka – sběratele exlibris Hanse-Joachima Kretze. Je reprodukováno 30 exlibris; jedno od A. Borna pro N. Hillerbrandta. Druhý článek je věnován Karlu Benešovi a jeho tvorbě exlibris v souvislosti s výstavou ve Frederikshavnu.

Lgh

VÝSTAVY

Amberger Congress Centrum, Amberg, Bavorsko

26. 7. - 23. 9. 2010

Rückschau in die Moderne. Grafik und Malerei im 20. Jahrhundert

Muzeum knihy na zámku rodiny Kinských ve Žďáru nad Sázavou

8. 4. – 31. 10. 2010 Dílo Karla Hynka Máchy v ilustracích

Otevřeno: úterý až neděle 9-17 hodin (v září 8-16hodin).

Změna výstavního plánu **Galerie HOLLAR**, Smetanovo nábřeží 6, 110 00 Praha 1

30. 6. – 25. 7. 2010 Mikoláš Axmann

Památník písemnictví na Moravě, Klášter 1, Rajhrad

4. – 26. 9. 2010 Ex libris na Moravě ze sbírky Mirko Riedla.

Nová výstavní síň Chrudim

29. 4. – 15. 8. 2010 Viktor Nikodem (1885-1958) – intimní zpověď

Letohrádek Hvězda, Bílá Hora, Praha

29. 6. – 31. 10. 2010 K. H. Mácha – dvousté výročí narození

Galerie Knížecí dvůr, Hluboká nad Vltavou

12. 6. – 18. 7. 2010 Adolf Born – litografie 1993-2010

Poštovní muzeum, Nové mlýny 2, Praha

23. 6. – 12. 9. 2010 Adolf Born – doma a venku. Grafiky a poštovní známky

ZPRÁVY Z VÝBORU SSPE

Výborová schůze konaná dne **11. 3. 2010** v hotelu Balkán za řízení předsedou K. Urbanem a za účasti dalších šesti členů výboru a hosta M. Bayerové. Na ocenění FISAE navrhne spolek Z. Mézla (Albin Brunovsky Certificate) a dr. Vencla (Udo Ivask Certificate). Byl projednán návrh rozpočtu pro rok 2010. Byla projednána příprava valné hromady. Bude vydán subskripční lístek pro letošní grafické soubory (J. Brázda a M. Richterová).

Výborová schůze konaná dne **15. 4. 2010** v hotelu Balkán za řízení předsedou K. Urbanem a za účasti dalších pěti členů výboru a hosta M. Bayerové. Připravují se úpravy stanov SSPE. V letošním roce se připravuje k vydání XIII. Soubor Ipse sibi a subskripční soubor T. Bíma. Bude zahájeno jednání s Chrudimskou besedou o uspořádání sjezdu SSPE v roce 2011 v Chrudimi a požádáme o podporu Městský úřad v Chrudimi a Krajský úřad Pardubice. Pokladníkem spolku je Ing. Luděk Rubáš místo Ing. Jana Součka.

Výborová schůze konaná dne **13. 5. 2010** v hotelu Balkán za řízení předsedou K. Urbanem a za účasti dalších šesti členů výboru a hosta M. Bayerové. K. Urban

a M. Humplík se zúčastní zahájení výstavy 29. Žeň českého a slovenského exlibris v Hradci Králové dne 17. 5. 2010. Pro členy výboru zpracuje J. Langhammer seznam elektronických adres členů SSPE. Nový gratulační list pro jubily vytvořil v leptu Jan Kavan a vytiskl jej Z. Skála.

Lgh

ŘADY SPOLKU OPUSTIL EDUARD ŠMEJKAL

V pátek 28. května 2010 zemřel v motolské nemocnici v požehnaném věku 89 let dlouholetý člen spolku pan Eduard Šmejkal. Mnozí starší jej pamatují jako pravidelného účastníka všech pražských spolkových akcí a všichni jistě obdivovali jeho pozoruhodnou sbírku vlastnoručně vyřezaných dřevěných ptáčků kolorovaných mnoha výtvarníky. Prohlídka výstavy za sklem knihovny v jeho bytě v malostranské mostecké věži Karlova mostu doprovázená vyprávěním byla nezapomenutelným zážitkem. Bez přičinění pana Šmejkala by bylo také podstatně méně nádherných exlibris Oty Janečka, na kterého uměl zapůsobit a lístky mnohým opatřit. Členem SSPE byl od roku 1965 a v roce 1996 se stal čestným členem. Čest jeho památce.

Milan Humplík

Z INTERNETU

Doporučujeme návštěvu webových stránek malíře a grafika Antonína Odehnala www.antoninodehnal.cz. Potěší každého, kdo má rád grafiku a známkovou tvorbu tohoto vynikajícího autora exlibris.

Další zajímavé stránky má Galerie Karla Samšiňáka, Šolcův statek, Sobotka č. p. 133 www.solcuvstatek.cz.

Barevné linoryty Kateřiny Černé z Milevska si můžete prohlédnout na adrese <http://linoryt.galerie.cz>.

Městské muzeum Nová Paka 15. 5. – 13. 6. 2010

Výstava **Bibliofilie a grafika** byla uspořádána při příležitosti valné hromady Spolku českých bibliofilů, která se tento rok konala v Nové Pace. Na výstavě byly vystaveny bibliofilie a grafika J. Jíry, V. Komárka, J. Klápštěho, L. Jiřincové, C. Boudy, O. Janečka, J. Kábrta a dalších. Cílem výstavy bylo přiblížit širší veřejnosti Spolek českých bibliofilů, který má více než stoletou tradici. Je to dobrovolný spolek sběratelů, příznivců a tvůrců krásných a vzácných knih a tisků se zvláštním zřetelem k umělecké grafice. V loňském roce vznikla také jeho regionální novopacká sekce. Vernisáž se uskutečnila v sobotu 15. 5. 2010 v 11 hodin ve výstavních místnostech Suchardova domu. Výstavu zahájil předseda SČB Martin Dyrynk. Na klavír zahrál Pavel Krčmárik. Na vernisáži byly slavnostně představeny Marginálie 2010.

Lgh

KNIŽNÍ ZNAČKA číslo 2/2010

Redaktor: Ing. Jan Langhammer, CSc.,

Ke Kukačce 19, 312 00 Plzeň 12, langhammer.jan@o2active.cz.

Redakční rada: Ing. Milan Humplík, doc. RNDr. Josef Chalupský a Mgr. Martin Manojlín. Jazyková korektura: René Keller.

Administrace: Karel Urban, Na Vyhlídce 291, 252 06 Davle.

Název časopisu a logo na poslední straně: akademický malíř Miroslav Houra.

Vydává: Spolek sběratelů a přátel exlibris v Praze, P. O. BOX 645,
111 21 Praha 1, číslo účtu: 87951/0300.

Pro zasílání plateb ze zahraničí platí pro číslo účtu vedeného v euro:

SWIFT/BIC: CEKOCZPP, IBAN: CZ02 0300 0000 0002 3224 2690.

ISSN 1211- 3840. Číslo registrace MK ČR E 11475.

Počítačová sazba, grafická úprava a zlom: Ing. Jan Langhammer, CSc.

Tisk: Miroslav Kratochvíl, Ke Skomelnu 398, 338 28 Radnice. Náklad 550 výtisků.

Rozesílá Postservis Praha.

Webové stránky: www.natur.cuni.cz/el a www.exlibrisweb.cz/casopis.htm

Toto číslo vyšlo 30. 6. 2010. Redakční uzávěrka příštího vydání je 31. 8. 2010.